

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra psychologie

Bakalářská práce

NÁZORY VEŘEJNOSTI NA ŽENU S DÍTĚTEM VE VĚZENÍ

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslav Hála

Autor práce: Jana Tampírová

Studijní obor: Sociálně charitativní práce

Forma studia: Prezenční

Ročník: 3.

2010

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

28. února 2010

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce PhDr. Jaroslavu Hálovi
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH	4
ÚVOD	6
1 TEORETICKÁ ČÁST	9
1.1 Moderní trendy v teorii a praxi vězeňství	10
1.2 Oddělení pro matky s dětmi ve Věznici Světlá nad Sázavou	11
1.2.1 Charakteristika specializovaného oddělení	12
1.2.2 Denní režim	12
1.2.3 Činnost oddělení	14
1.2.4 Kritéria pro přijetí matky s dítětem	14
1.3 Ženy v západoevropském vězeňství	16
1.3.1 Anglie a Wales	16
1.3.2 Rakousko	17
1.3.3 Holandsko	17
1.4 Srovnání programů matek s dětmi ve věznicích ve světě	17
1.5 Klady a záporny pobytu ženy s dítětem ve vězení	18
1.6 Příchod do vězení	19
1.6.1 Kde se bere společenská nepřizpůsobenou	20
1.6.2 Stigma	20
2 VÝZKUMNÁ ČÁST	21
2.1 Cíl práce a hypotézy	21
2.2 Metodika	21
2.3 Výsledky	22
2.4 Diskuze	29

ZÁVĚR	32
Seznam literatury	34
Seznam příloh	38
Přílohy	39
Abstrakt	49

Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolila problematiku vězeňství, respektive oblast, která se mi možná subjektivně jeví jako určitý pokrok v historii českého vězeňství, a to problematiku žen vězněných spolu se svými dětmi.

V historii českého vězeňství píší proto, že teprve v roce 2002 zahájilo činnost specializované oddělení pro matky s dětmi ve Světlé nad Sázavou a toto oddělení doposud vykonává svou činnost jako jediné v České republice.

Specializované oddělení je součástí ženské věznice ve Světlé nad Sázavou a slouží k výkonu trestu odsouzených žen a pobytu jejich dětí. Tím rozhodně nechci říci, že děti jsou ve vězení za trest, za to, že něco spáchaly (jak by také mohly, když se tento pobyt ve vězení týká pouze dětí do tří/pěti let věku), právě naopak, nazvala bych to jakousi přirozenou záležitostí patřící každému dítěti, že může být v takto raném a důležitém věku v kontaktu s matkou. O tuto problematiku se zajímám a velmi ráda si prohloubím své dosavadní znalosti.

Práce se skládá ze dvou částí. Z části teoretické a výzkumné.

V teoretické části je text členěn do šesti kapitol, přičemž některé z nich mají menší podkapitoly. V této části se zaměřím na moderní trendy v evropském vězeňství, na vývoj a příčiny ženské kriminality, na oddělení pro matky s dětmi ve Věznici Světlá nad Sázavou, na ženy v západoevropském vězeňství, ve kterém také fungují takto specializovaná oddělení pro matky s dětmi (např. v Holandsku, Rakousku), na klady a záporny pobytu matky s dítětem ve vězení. Dále se budu v této části zabývat otázkami společenské nepřizpůsobivosti, otázkami spojenými s uvězněním člověka a v neposlední řadě také tím, co může následovat po odchodu z vězení, konkrétně, zda dochází ke stigmatizaci člověka, apod.

Výzkumná část obsahuje 4 kapitoly, přičemž v kapitole 1 se nachází cíl práce a stanovené hypotézy.

Výzkum je zaměřený na názory občanů Českých Budějovic a jeho cílem bude zjistit, jaké stanovisko tito občané zaujmají k dané problematice - zda vůbec vědí, jestli se v ČR nachází takto specializovaná oddělení, kde by měla možnost odsouzená žena vychovávat své dítě, zda jsou pro tuto výchovu, nebo proti ní, jestli vědí, zda se u nás v ČR takové věznice nachází, jaký vliv bude mít na dítě pobyt ve vězení.

Toho docílím pomocí ankety, kdy bude osloveno 100 respondentů (plus ti, kteří odmítnou na mé dotazy odpovědět). Výběr respondentů bude náhodný. Výzkum budu provádět v Českých Budějovicích – konkrétně v ulicích: Na Sadech, Kněžská, Pražská, Žižkova a na Senovážném náměstí.

Kapitola 2 obsahuje metodiku, ve které zdůvodňuji, že pro vyhodnocení hypotéz použiji anketu a také to, jak budu přistupovat k respondentům, že se nejdříve představím, nastíním jim téma mé bakalářské práce, atd.

V kapitole 3 se nachází vyhodnocení tabulky a grafů a v poslední 4. kapitole je vedena diskuze o zajímavostech, které vznikly po vyhodnocení grafů.

V závěru práce budou vyhodnoceny stanovené hypotézy, což provedu na základě odpovědí respondentů.

Základní použitá literatura: Hála, J.: Bolest a naděje vězení; Hála, J.: Úvod do teorie a praxe vězeňství; Matějček, Z.: Co děti nejvíc potřebují; Rogge, J.: Dětské strachy a úzkosti; Urbanová, M., Večeřa, M. a kol.: Ženská delikvence, atd. Existuje práce kolegyně Uhrové, bývalé studentky TF, která se ve své bakalářské práci také zabývala problematikou vězňených žen ve věznici Světlá nad Sázavou.

Informace o Věznici ve Světlé nad Sázavou budu převážně čerpat z internetových stránek věznice. Měla jsem snahu vše vidět a dozvědět se přímo od personálu věznice, ale bohužel se mi nedostalo žádné zpětné vazby ze strany věznice. E-mail psaný do věznice je součástí přílohy a dokládám i potvrzení o tom, že e-mail byl skutečně ze strany věznice otevřen.

Na závěr bych dodala pouze to, že pokud se po určité době takto specializované oddělení osvědčí, mohlo by se uvažovat o vybudování těchto oddělení i v jiných částech České republiky. Myslím si, že by se tak mohly snížit počty dětí v kojeneckých ústavech. Na druhou stranu je výstavba takto specializovaného oddělení bezpochyby velice nákladná, ale snad by tak mnoho dětí mohlo být ušetřeno odloučení od matky v tak důležitém věku.

1. TEORETICKÁ ČÁST

Vývoj ženské kriminality v České republice

Ženskou kriminalitou se v období 90. let 19. století až 60. let 20. století zabývalo velmi málo kriminologů a odborníků. To se změnilo až v 70. letech 20. století díky průlomovým pracím amerických autorek F. Adlerové (v díle „Sisters in Crime“) a R. L. Simonové (v díle „Woman and Crime“), které viděly jasnou spojitost mezi nárůstem ženské kriminality a ženskou emancipací. Tyto autorky se domnívají, že jakmile ženy dosáhnou podobných sociálních pozic jako muži, stanou se pro ně mužské zločiny, zejm. zločiny spojené s výkonem povolání, jistou inspirací.¹

Uvěznění matky není tak časté, jako uvěznění otce, to koneckonců dokazují i počty odsouzených v českých věznicích, ale zato je více problematické.²

Mnoho odborníků se domnívá, že ženy páchají trestnou činností převážně z emočních důvodů a u mužů převládají důvody jako sobectví, chamtivost, surovost.

U žen převládají mateřské pudy a také jsou výchovou ve společnosti vedeny k roli matek, k podřizování svých zájmů rodině, a proto je pro ně snadnější podřizovat se i právním normám. Kriminalita žen je nízká také proto, že ženy v důsledku možností svých rolí nemají ani dostatek příležitostí páchat trestnou činnost.³

Mezi nejčastější trestné činy páchané ženami patří hospodářské trestné činy a majetkové trestné činy. (viz. tabulky v příloze)⁴

¹ Srov. URBANOVÁ, M., VEČEŘA, M. a kol. *Ženská delikvence*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3608-7. s. 13.

² Srov. HÁLA, J. *Bolest a naděje vězení*. Praha: Triton, 2007. ISBN 978-80-7387-013-3. s. 37.

³ Srov. URBANOVÁ, M., VEČEŘA, M. a kol. *Ženská delikvence*, s. 29 – 30.

⁴ Srov. STEHLÍK, L. *Osobní sdělení kriminality žen v ČR*. Policie ČR. Další údaje neuvedeny.

Ztotožňuji se s názory odborníků, kteří tvrdí, že důležitým činitelem působícím pro vznik a vývoj kriminality je prostředí, kde dochází k formování člověka. Zda je prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, podnětné, zda výchova dítěte směřuje ke správnému pochopení budoucí role ve společnosti. Dívky jsou především vedeny k učení se toleranci a altruismu, což sice jejich pozdější kriminalitu nevyklučuje, ale podstatně omezuje.⁵

V ČR fungují tyto ženské vazební věznice:

Opava – zde se nachází oddělení pro výkon trestu žen, a to oddělení s dohledem a oddělení s dozorem.

Ostrava - zde se nachází samostatné oddělení s dozorem pro výkon trestu žen.

Praha – Řepy – oddělení pro výkon trestu žen.

Světlá nad Sázavou – výhradně ženská věznice, kde se navíc nachází specializované oddělení pro matky s dětmi.⁶

1.1 Moderní trendy v teorii a praxi vězeňství

Tyto trendy nemohou uskutečňovat všechny státy, i kdyby měly sebevětší snahu. Hlavním problémem je fakt, že málokterý stát na to má dostatečné finanční prostředky. Mezi nejvyspělejší státy, které si mohou dovolit uplatňovat následující trendy, patří: Velká Británie, Francie, USA, skandinávské země (Norsko, Finsko, Švédsko, Dánsko), a také německy hovořící země – tzn. Rakousko, Německo a Švýcarsko.⁷

⁵ Srov. URBANOVÁ, M., VEČEŘA, M. a kol. *Ženská delikvence*, s. 30.

⁶ Srov. MIZERA, D. *Seznam ženských věznic v ČR a jejich profilace* [online], leden 2008, Mížera, D., (aktualizováno 07. 01. 2010). [cit. 2010-03-04], Dostupné na: <http://www.mizici.com/article.php?aid=324>.

⁷ Srov. UHROVÁ, Z. *Žena s dítětem ve vězení*. České Budějovice, 2006. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra psychologie. Vedoucí práce PhDr. J. Hála. s. 15.

Nejmodernější trend ve vězeňství je ten, že „každý vězeň má samostatnou celu, v noci je ponecháván sám vždy (tím je do značné míry zabraňováno šikanám, agresivním, či jiným nežádoucím kontaktům mezi vězni.“⁸

Tento trend je dnes převážně uskutečňován v Holandsku a Švýcarsku.

Dalším trendem je vězení po pracovní době či vězení o víkendech nebo svátcích. Tento trend používá převážně švýcarské vězeňství (a nikoli pouze ono). Člověk nadále dochází do svého zaměstnání – odnětí svobody v jeho volném čase je pro něj velmi citelnou újmou.⁹

Vzdělávací a profesní programy – ty poskytují vězňům dovednosti, které uplatní po propuštění z výkonu trestu – převážně vědomosti k pracovnímu začlenění.¹⁰

1.2 Oddělení pro matky s dětmi ve Věznici Světlá nad Sázavou

Věznice Světlá nad Sázavou jako jediná v České republice zajišťuje od 1.10. 2002 výkon trestu matek s dětmi do tří let. Věznice byla také rozšířena o výkon vazby žen těhotných a žen s novorozenci.¹¹

Pouze ve výjimečných případech zde mohou vykonávat trest odnětí svobody odsouzené matky s dětmi staršími, a to maximálně do 5 let věku.

Na oddělení může přijít pouze žena, jejíž trest vyprší dříve, než dítě dosáhne již zmíněného věku.¹²

⁸ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2005. ISBN 80-86708-05-5. s. 11.

⁹ Tamtéž, s. 34.

¹⁰ Tamtéž, s. 13.

¹¹ Srov. KOLBÁBEK, F. *Návštěva ministra ve světelské věznici*. [online světelský zpravodaj], červen 2003, Světlá nad Sázavou, Městský úřad Světlá nad Sázavou, (16. 5. – 16. 6. 2003), [cit. 2010-03-03], Dostupné na: http://www.svetlans.cz/modules/dokumenty/soubory/www.svetelsky_zpravodaj/2003/pdf/942.pdf. s. 15.

¹² Srov. BRICHOVÁ, A. *Návštěva ženské věznice ve Světlé nad Sázavou*. [online], G. Papoušková, (10. 11. 2008). [cit. 2010-03-03], Dostupné na: <http://www.gymkh.cz/view.php?cisloclanku=2008110018>.

1.2.1 Charakteristika specializovaného oddělení

Celková kapacita odsouzených matek s celkovým počtem dětí je 20. Jedná se o první a nejmodernější oddělení otevřené ve vězeňství ČR, ve kterém je matce umožněno pečovat při výkonu trestu o své nezletilé dítě.¹³

Program výchovy a vzdělávání je zaměřen na všestranný rozvoj osobnosti dítěte a soustředí se na zachování citových vazeb mezi matkou a dítětem. Cílem programu na specializovaném oddělení je pro každou matku zvládnutí péče o dítě a formování jeho osobnosti.¹⁴

Zacházení s odsouzenými matkami je v souladu se zákonem o výkonu trestu odnětí svobody,¹⁵ s vyhláškou č. 345/1999 Sb. - řádem výkonu trestu odnětí svobody, přičemž vychází z potřeb dítěte a přihlíží k psychickým a fyziologickým zvláštnostem matek i dětí.¹⁶

Matka zajišťuje veškeré potřeby pro dítě z vlastních prostředků, a pokud prostředky nemá, je velmi důležité, aby pobírala sociální dávku v mateřství. Tato dávka přichází na speciální vězeňský účet a je maximálně využita na potřeby pro dítě.¹⁷

1.2.2 Denní režim

Denní režim na oddělení začíná v 7.00 hodin, a to ranní hygienou, pokračuje přípravou snídaně – stravu pro děti připravují odsouzené matky podle jídelníčku vypracovaného dietní sestrou ve vězeňské kuchyni a pod dohledem odborných zaměstnanců.

¹³ Srov. Vězeňská služba ČR. *Výkon trestu odsouzených matek s dětmi*. (07. 01. 2010), [cit. 2010-03-07], Dostupné na: <http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/vykon-vezenstvi-462/vykon-trestu-1052/vykon-trestu-odsouzenych-matek-s-detmi-5925>.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Srov. Zákon 169/1999 o výkonu trestu odnětí svobody, § 67.

¹⁶ Srov. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti – 345/1999 Sb. Účinnost od 1. ledna 2000.

¹⁷ TV magazín, *článek o specializovaném oddělení pro matky s dětmi*, 2003. (Listy z magazínu jsem získala od paní Dvořákové, která je vášnivou sběratelkou obrázků miminek. Bohužel u tohoto článku nejsou k poznání čísla stran, ale dle obsahu je zřejmé, že je to článek a tedy i tv magazín z roku 2003). Další údaje nevedeny.

Po snídani následuje úklid jídelních prostor, pokojů a celého oddělení. Poté matky připravují oběd, po kterém ukládají své děti k odpolednímu spánku. Odpolední program zahrnuje vycházky, popř. tvůrčí aktivity matek na zájmových kroužkách. Následuje plnění pracovních povinností vyplývajících z péče o dítě, příprava večeře, večerní hygiena a noční klid.¹⁸

Program na specializovaném oddělení připravují odborní zaměstnanci vězeňské služby s ohledem na zajištění potřeb dětí. Oddělení je vybaveno rehabilitačními a didaktickými pomůckami a hračkami pro děti. Dětské výchovné aktivity probíhají v kulturní místnosti či vycházkovém dvoře.

Zdravotní péče je zajištěna pediatrem, zdravotní stav dětí je pravidelně sledován dětskou sestrou. Matkám je také k dispozici vychovatelka, která jim poradí, dále psychologka a sociální pracovnice.¹⁹

Pokud odsouzené matky dobře zvládají péči o dítě, mají možnost navštěvovat zájmové či vzdělávací aktivity (arteterapie, vyšívání, pletení, aranžování, výtvarná výchova, sportovní aktivity, zahradnický kroužek, keramický kroužek, AJ a NJ, práce na PC), které probíhají rovněž pod odborným vedením zaměstnanců vězeňské služby.

Co se týká hodnot a hodnotové orientace delikventních žen, je u většiny z nich na prvním místě rodina – děti, manžel, sourozenci, rodiče, atd.²⁰

V souvislosti s péčí o děti a v zájmu jejich potřeb jsou organizovány akce mimo věznici, spojené s aktivním pohybem a hrou a rozvíjením vnímání a pozorování.

V zájmu zachování citových vazeb jsou Ředitelstvím věznice v době dovolených a školních prázdnin povolovány pobyty dětí v jejich rodinách.²¹

¹⁸ Srov. Vězeňská služba ČR. *Výkon trestu odsouzených matek s dětmi*. (07. 01. 2010), [cit. 2010-03-07], Dostupné na: <http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/vykon-vezenstvi-462/vykon-trestu-1052/vykon-trestu-odsouzenych-matek-s-detmi-5925>.

¹⁹ Tv magazin, *článek o specializovaném oddělení pro matky s dětmi*, 2003.

²⁰ Srov. URBANOVÁ, M., VEČEŘA, M. a kol. *Ženská delikvence*, s. 146.

1.2.3 Činnost oddělení

Vedle dosažení účelu výkonu trestu je činnost oddělení zaměřena ještě na další cíle - vytváření pevného vztahu vedoucího k rodičovské odpovědnosti, zabránění odloučení matky od dítěte umístěním v jiném zařízení, stimulování postojů a dovedností, jež pomohou odsouzeným matkám navrátit se do společnosti, a na posilování a rozvíjení kladné citové vazby mezi matkou a dítětem.²²

1.2.4 Kritéria pro přijetí matky s dítětem

Pro přijetí na specializované oddělení musí odsouzené matky splňovat určitá kritéria, např., že žena před výkonem trestu odnětí svobody nebyla omezena rodičovské odpovědnosti či jí dokonce zbavena. Té nesmí být zbavena ani jako odsouzená, musí být finančně zajištěná, aby mohla uspokojovat potřeby dítěte, a ze strany zejm. psychologa a Orgánu sociálně právní ochrany dětí musí být vyjádřeno kladné stanovisko pro umístění dítěte na specializované oddělení.²³

Co se týká uspokojování již zmíněných potřeb – jsou uspokojovány srovnatelně s dětmi, které vyrůstají v přirozeném prostředí.²⁴

Další kritéria:

Trest odsouzené matce skončí zpravidla do dovršení 3 let věku dítěte.

Délka trestu matky je delší než 6 měsíců.

Žena o dítě před výkonem trestu řádně pečovala a po propuštění z vězení bude mít možnost se o dítě starat.

Zdravotní a psychický stav musí umožňovat ženě o dítě pečovat.²⁵

²¹ Srov. Vězeňská služba ČR. *Výkon trestu odsouzených matek s dětmi*. (07. 01. 2010), [cit. 2010-03-07], Dostupné na: <http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/vykon-vezenstvi-462/vykon-trestu-1052/vykon-trestu-odsouzenych-matek-s-detmi-5925>.

²² Tamtéž.

²³ Srov. KOLBÁBEK, F. *Návštěva ministra ve světelské věznici*. [online světelský zpravodaj], červen 2003, Světlá nad Sázavou, Městský úřad Světlá nad Sázavou, (16. 5. – 16. 6. 2003), [cit. 2010-03-03], Dostupné na: http://www.svetlans.cz/modules/dokumenty/soubory/www.svetelsky_zpravodaj/2003/pdf/942.pdf. s. 15.

²⁴ Tv magazín, *článek o specializovaném oddělení pro matky s dětmi*, 2003.

²⁵ Srov. Vězeňská služba ČR. *Výkon trestu odsouzených matek s dětmi*. (07. 01. 2010), [cit. 2010-03-07], Dostupné na: <http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/vykon-vezenstvi-462/vykon-trestu-1052/vykon-trestu-odsouzenych-matek-s-detmi-5925>.

Co se týká pevné vazby mezi matkou a dítětem, je v raném dětství nejdůležitější uspokojovat potřeby dítěte důsledně a především spontánně.²⁶

V případě kladného výsledku vydává ředitelka věznice rozhodnutí na dobu určitou a zároveň vyrozumí o svém rozhodnutí příslušný orgán sociálně-právní ochrany dítěte, který provádí u matky ve výkonu trestu pravidelné kontroly.

Stanovení věku 3 let dítěte je dáno rozvojem jeho osobnosti. Tříleté děti si neuvědomují prostředí, ve kterém se pohybují. Naopak matky jsou si dobře vědomy částečného omezení pohybu dětí, což jim není lhostejné, a proto se jim snaží každodenní činností tento handicap vynahradit. Možná je zavádějící srovnávat výchovu a osobnostní rozvoj dítěte odloučeného do ústavu a dítěte u odsouzené matky ve vězení. Je však třeba brát v úvahu, že se dítě z kojeneckého ústavu zpravidla nedostává do péče náhradní rodiny ihned.²⁷

To, že si děti v tomto věku neuvědomují, v jakém prostředí se nachází, dokazuje rozhovor s bývalou ředitelkou věznice ve Světlé, která potvrdila, že děti v tomto věku nemají slovo vězení ve slovníku.²⁸

²⁶ Srov. ROGGE, J. *Dětské strachy a úzkosti*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-237-8. s. 29.

²⁷ Srov. Vězeňská služba ČR. *Výkon trestu odsouzených matek s dětmi*. (07. 01. 2010), [cit. 2010-03-07], Dostupné na: <http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/vykon-vezenstvi-462/vykon-trestu-1052/vykon-trestu-odsouzenych-matek-s-detmi-5925>.

²⁸ Tv magazín, *článek o specializovaném oddělení pro matky s dětmi*, 2003.

Koncepce specializovaného oddělení vychází ze zkušenosti z jiných zemí, avšak respektuje náš právní řád, systém sociálního zabezpečení, ekonomické možnosti a v neposlední řadě výsledky odborné diskuse, která uzákonění specializovaného oddělení pro výkon trestu odsouzených matek nezletilých dětí předcházela.²⁹

Vztah dítěte k mateřské osobě se rozvíjí v plné síle kolem 7. – 8. měsíce života. V té době dítě protestuje, když si ho matka nevšimne, když ho někde nechá a jde pryč, domáhá se její přítomnosti, bojí se cizích lidí.³⁰

Proto je také na místě, že věznice byla rozšířena o výkon vazby těhotných žen a žen s novorozenci.

1.3 Ženy v západoevropském vězeňství

Oddělení pro matky s dětmi se nachází také např. v Polsku, Švýcarsku, Německu, Nizozemí nebo Anglii.³¹

V následujícím textu se budu zabývat především situací tří západoevropských zemí, a to Velkou Británií, Nizozemím a Rakouskem. Uvádím to pro srovnání s ČR a kdo ví, třeba i u nás v republice časem dojde k inspiraci a to povede k reformě probíhající v naší justici, jak na úrovni zákonů, tak i na úrovni každodenní praxe.

1.3.1 Anglie a Wales

Věznice disponuje celkem 64 místy pro matky s dětmi. Jsou tam děti ve věku 9 – 18 měsíců. Práce s matkami a dětmi sleduje především nejlepší zájem dítěte.³²

²⁹ Srov. Vězeňská služba ČR. *Výkon trestu odsouzených matek s dětmi*. (07. 01. 2010), [cit. 2010-03-07], Dostupné na: <http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/vykon-vezenstvi-462/vykon-trestu-1052/vykon-trestu-odsouzenych-matek-s-detmi-5925>.

³⁰ Srov. MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíc potřebují*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-7178-006-5. s. 14.

³¹ Tv magazín, *článek o specializovaném oddělení pro matky s dětmi* 2003.

³² Srov. *Vybrané otázky problematiky žen a mladistvých ve věznicích*. Praha: Český helsinský výbor, 2003. ISBN 80-86436-13-6. s. 74.

1.3.2 Rakousko

Ve věznici Josefstadt ve Vídni se nachází oddělení pro matky s dětmi, které disponuje šesti celami. Jedna cela je zařízena jako společenská místnost s kuchyní. Na oddělení jsou umístěny průměrně 2 – 3 děti. Na cele je vždy k dispozici teplá a studená voda, sporák. Na oddělení je také pračka a sušička na prádlo. Dále jsou zde uplatňovány příležitostné pobyty dětí do 12/14 let věku ve věznici s matkou.³³ Naproti tomu jsou v ČR povolovány pobyty dětí v jejich rodinách v době dovolených a školních prázdnin.³⁴

1.3.3 Nizozemí

Do věznice Ter Peel pro matky s dětmi jsou umísťovány děti do čtyř let věku. Věznice se nachází v přírodě a děti si neuvědomují, že žijí ve věznici. Jsou zde mimo prostor věznice umístěny jesličky, aby se matky ve věznicích mohly věnovat také svým povinnostem, práci a vzdělání.³⁵

1.4 Srovnání programů matek s dětmi ve věznicích ve světě

Podobnou praxi jako v Nizozemí nalezneme i v jiných státech, např. v Kanadě, Německu, New Yorku.

V Kanadě jsou v jeslích společně umístěny děti vězeňkyň i děti personálu. Také Kanada stejně jako Rakousko umožňuje příležitostné pobyty dětí do 12/14 let věku s matkou ve věznici.

Německo umožňuje odsouzeným matkám přerušit trestu až 21 dní. Bývalá ředitelka věznice ve Světlé však reaguje na to, že v Německu je pobyt matek financován státem a zdůrazňuje tak, že matky na oddělení ve Světlé si veškeré náklady hradí z vlastních prostředků.³⁶

³³ Srov. *Vybrané otázky*, s. 74.

³⁴ Srov. Vězeňská služba ČR. *Výkon trestu odsouzených matek s dětmi*. (07. 01. 2010), [cit. 2010-03-07], Dostupné na: <http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/vykon-vezenstvi-462/vykon-trestu-1052/vykon-trestu-odsouzenych-matek-s-detmi-5925>.

³⁵ Srov. *Vybrané otázky*, s. 74.

³⁶ Tv magazin, *článek o specializovaném oddělení pro matky s dětmi*, 2003.

1.5 Klady a záporny pobytu ženy s dítětem ve vězení

Klady:

Pro dítě se matka stává v tomto období (do 3. roku věku a samozřejmě i později) nepostradatelnou průvodkyní – dítě dělá pokroky v řečovém vývoji a neúnavně pokládá matce stejnou otázku - Co to je? A matka neúnavně pojmenovává. Děti, které do tohoto věku vyrůstaly bez rodičovské péče, se projevují menší slovní zásobou.³⁷

Dítě vyrůstá s matkou - citová vazba. To je zároveň nejdůležitější klad dle bývalé ředitelky věznice ve Světlé nad Sázavou PhDr. Zuzany Kalivodové, která říká:

*„Při nástupu k výkonu trestu se nenaruší vazba mezi matkou a dítětem, v ženě se probudí mateřské cítění a upevní se její vztah k dítěti“.*³⁸

Je to motivace pro matku.

O dítě je materiálně postaráno lépe, než kde jinde.

Matky se učí zodpovědnosti ve vztahu k dítěti.

Dítě je ušetřeno pobytu v dětském domově – to se týká dětí starších 3 let, tedy v případě že jim bude umožněna výjimka pobytu ve věznici s matkou, maximálně však do věku 5 let. *„Před ústavní výchovou má soud přezkoumat, zda není možné výchovu dítěte zajistit jinak, např. náhradní rodinnou péčí, která má mít vždy přednost před ústavní výchovou.“*³⁹

³⁷ Srov. ŠULOVÁ, L. *Raný psychický vývoj dítěte*, Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0877-4. s. 104.

³⁸ TV magazín, *článek o specializovaném oddělení pro matky s dětmi*, 2003.

³⁹ MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-x. s. 32.

Zápory:

Nepřítomnost otcovské role – dle Šulové je role otce zcela specifická a s rolí matky komplementární. Otec podněcuje aktivitu dítěte, zjišťuje, co už umí, experimentuje s ním (např. vyhazování dítěte do výšky, apod.). Je zapotřebí, aby si dítě uvědomovalo představu svého vlastního pohlaví a s tím spojené určité chování a zároveň roli mužského pohlaví.⁴⁰

Otec je většinou tím, který povzbuzuje dítě k větší nezávislosti, působí jako protiváha k někdy až nadměrnému ochranitelství matky.⁴¹

Nepřítomnost širší rodiny – i když je dítě vyrůstající s matkou ve vězení v neustálém kolektivu, ať už ostatních dětí, které také vyrůstají s matkou ve vězení, nebo samotných maminek, stále mu tento fakt nemůže vynahradit láskyplné objetí milující babičky nebo dědečka.

Prarodiče vnášejí do života dítěte také tvořivost, uvolněnost a dítě jim naopak dává pocit sounáležitosti a smysluplnosti života.⁴²

1.6 Příchod do vězení

Vězeň je ve vězení konfrontován s některými faktory, které v mnoha případech mohou pozitivně nebo negativně ovlivňovat jeho další psychologický rozvoj. Prvoodsouzený je příchodem do cílové věznice ve větší či menší míře pozvolna zbavován chronického mnohačetného stresu, který prožíval při vyšetřování případu při soudním řízení a při pobytu ve vazbě. Většina odsouzených je po příchodu do vězení pozvolna akceptována tamním, již existujícím kolektivem, který si již osvojil určité návyky a životní schematiku. Tyto zvyky a životní rytmus vězeňského života přecházejí v určitém tempu a intenzitě i na nově odsouzeného.⁴³

⁴⁰ Srov. ŠULOVÁ, L. *Raný psychický vývoj dítěte*, s. 137.

⁴¹ Srov. BAKALÁŘ, E. *Průvodce otcovstvím*, Praha: Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-605-0. s. 128.

⁴² Srov. ŠULOVÁ, L. *Raný psychický vývoj dítěte*, s. 159.

⁴³ Srov. HANUŠ, B. *Primární základy penologie*, Praha: Vysoká škola J. A. Komenského, 2005. ISBN 80-86723-14-3. s. 13.

1.6.1 Kde se bere společenská nepřizpůsobivost

Díváme-li se na trestnou činnost jako na projev určité společenské nepřizpůsobivosti daného jedince, klademe si nutně otázku, kde se tato nepřizpůsobivost bere. U dětí vyrůstajících v ústavních zařízeních, zvláště je-li tomu tak od časného dětství, hledáme její kořeny v tzv. psychické deprivaci, která vzniká tehdy, pokud nejsou uspokojovány základní psychické potřeby dítěte po určitou delší dobu. Tento psychický stav vnáší do sociálních vztahů jedince některé specifické „rizikové“ okolnosti.⁴⁴

Tím rozhodně nechci říci, že každé dítě, které prošlo ústavní výchovou, je predisponováno k páchání trestné činnosti.

Dle Vágnerové – výkon trestu odnětí svobody přináší odlišné zkušenosti, a proto se mění prožívání, uvažování i chování trestaných. Vězeňské prostředí má svá vlastní pravidla, jsou tam užitečné jiné vzorce chování. Čím déle trvá výkon trestu, tím je pravděpodobnější budoucí selhání ve většině sociálně důležitých oblastech – profesní, rodinné, resp. partnerské, občanské, atd.⁴⁵

1.6.2 Stigma

Po propuštění z vězení člověk řeší často problém, a to, zda říci o svém uvěznění jako první, anebo čekat, až se situace tzv. „sama provalí“. Podobné problémy řeší i rodina, zda to říci dětem, známým, apod.⁴⁶ Pobyt ve vězení ovlivňuje hodnoty i standardy chování člověka, a to se nakonec stává překážkou návratu do společnosti. Lidé mají tendenci na člověka nahlížet jako na - již někdy trestaného.

⁴⁴ Srov. KOVAŘÍK, J. a kol. *Náhradní rodinná péče v praxi*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-957-7. s. 110.

⁴⁵ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3. s. 818-820.

⁴⁶ Srov. MAŘÁDEK, V. *Vězeňství*. Ostrava: Pedagogická fakulta, 2005. ISBN 80-7368-02-5. s. 89.

2. VÝZKUMNÁ ČÁST

2.1 Cíl práce a hypotézy

Cílem této práce bude zjistit, jaké stanovisko zaujmají občané Českých Budějovic k dané problematice - zda vůbec vědí, jestli může žena ve vězení vychovávat své dítě, zda jsou pro tuto výchovu, nebo proti ní, jestli vědí, zda se u nás v České republice takové věznice nacházejí, jaký vliv bude mít na dítě pobyt ve vězení, zda by měla mít možnost žena ve výkonu trestu odnětí svobody vychovávat dítě.

Hypotéza č. 1:

Více než 50% respondentů neví o možnosti poskytované odsouzeným ženám, totiž mít u sebe ve výkonu trestu odnětí svobody své dítě.

Hypotéza č. 2:

Více než 50% respondentů považuje společný pobyt matky s dítětem ve vězení za škodlivý pro další vývoj dítěte.

2.2 Metodika

Jako metodu k ověření hypotéz č. 1 a č. 2 jsem si zvolila anketu. Anketa je anonymní, jde o rychlé dotazování. Důležité je motivovat účastníka, aby odpověděl. Výzkum jsem prováděla v již zmíněných ulicích Českých Budějovic a respondenty jsem oslovovala náhodně. Postupovala jsem tak, že jsem se nejdříve představila, objasnila jsem téma své bakalářské práce, vysvětlila jsem, k jakému účelu poslouží výsledky ankety.

Měla jsem snahu sjednat si schůzku ve věznici, a tak jsem napsala do věznice ve Světlé nad Sázavou e-mail. Text e-mailu se nachází v příloze, přičemž mi bylo potvrzeno, že e-mail byl ze strany věznice otevřen, ale bohužel se mi nedostalo žádné zpětné vazby.

2.3 Výsledky

Výzkumný vzorek tvoří 101 respondentů (56 žen a 44 mužů) z města Českých Budějovic, u nichž jsem zjišťovala m.j. věk a pohlaví. Sto jich bylo ochotných spolupracovat a odpovídat na mé dotazy ohledně dané problematiky a 1 respondent zcela rozhovor odmítl. Anketu jsem prováděla v Českých Budějovicích – konkrétně v ulicích: Na Sadech, Kněžská, Pražská, Žižkova a na Senovážném náměstí.

Největší počet dotazovaných je ve věku 18 – 30 let (34 respondentů). Nejméně dotazovaných je ve věku 81 a více let (4 respondenti). V tabulce je uveden 1 respondent, který zcela odmítl dotazování.

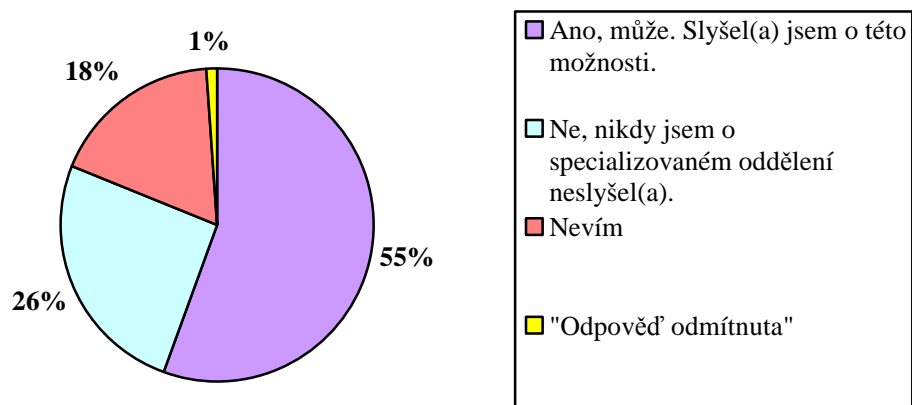
Tabulka I.:

Věk	Počet respondentů
18 - 30	34
31 - 40	13
41 - 50	14
51 - 60	19
61 - 70	11
71 - 80	7
81 +	4
„Odpověď odmítnuta“	1

Vyhodnocení otázky č. 1:

„Může žena ve vězení (ve specializovaném oddělení) vychovávat své dítě“?

Graf 1:

Z odpovědí respondentů vyplývá, že nadpoloviční většina (56 respondentů) slyšela o možnosti pobytu dětí s matkami ve vězení.

26 respondentů nikdy neslyšelo, že by se v ČR takto specializované oddělení nacházelo.

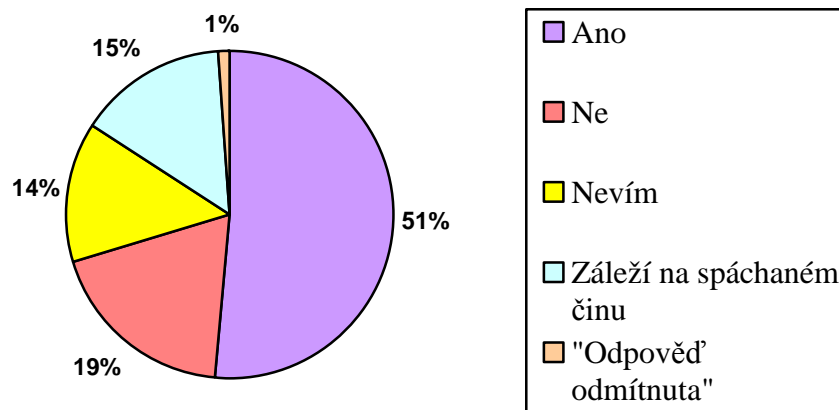
18 respondentů odpovědělo, že neví – odpovídali celkem neurčitě: „Je to možné, ale nevím; možná ano, ale určitě to nevím“, apod.

1 respondent na tuto otázku neodpověděl vůbec.

Vyhodnocení otázky č. 2:

„Měla by mít vězněná žena možnost vychovávat své dítě ve vězení“?

Graf 2:

Z odpovědí respondentů vyplývá, že největší zastoupení měla odpověď „Ano“, tedy souhlas s tím, že by matka měla mít možnost vychovávat své dítě ve vězení. Takto odpovědělo 52 respondentů.

Naopak 19 respondentů nesouhlasí s touto možností. Jako důvody nesouhlasu uvádí např. toto: „Nejsou tam pro ně dobré podmínky k výchově“, dále: „Vězení může mít na výchovu dítěte špatný vliv“, nebo „Není to dobré prostředí pro dítě ani lidi kolem“, apod.

14 respondentů odpovídalo, že „neví“. Je to prý velmi sporné, že „dítě by sice mělo vyrůstat s matkou, ale, matka je vězněná za něco, co spáchala, a tak by si neměla „odpykávat“ svůj trest péčí o dítě“.

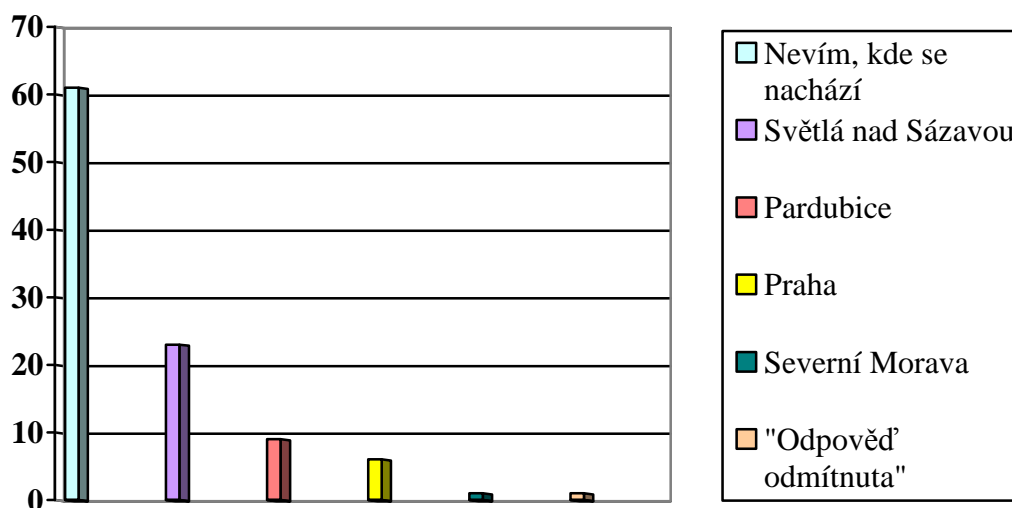
15 respondentů uvádělo odpovědi, že záleží na spáchaném činu. Byli toho názoru, že pokud žena spáchá méně závažný čin, měla by mít možnost ve vězení vychovávat své dítě.

1 respondent na tuto otázku neodpověděl vůbec.

Vyhodnocení otázky č. 3:

„Věděl(a) byste, zda se taková věznice nachází v ČR a kde“?

Graf 3:

Z tohoto grafu je zřetelně vidět, že většina respondentů (61 respondentů) neví, kde se taková věznice v ČR nachází.

23 respondentů se domnívá, nebo s naprostou jistotou tvrdí, že se taková věznice nachází na Vysočině – ve Světlé nad Sázavou.

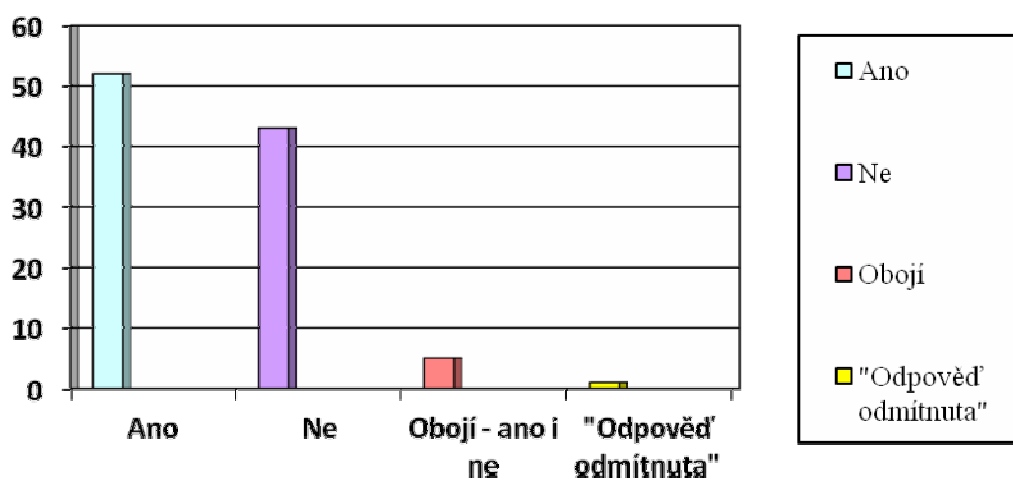
9 respondentů se domnívá, že se věznice pro matky s dětmi nachází v Pardubicích, 6 respondentů se domnívá, že to je v Praze, 1 respondent tvrdí, že je to na Severní Moravě a 1 respondent zcela odmítnul odpovědět.

Vyhodnocení otázky č. 4:

„Považujete společný pobyt matky a dítěte ve vězení za škodlivý pro další vývoj dítěte“?

Část a):

Graf 4:

Z tohoto grafu vyplývá, že možnosti „Ano“ i „Ne“ jsou dosti vyrovnané, ale přece jenom převažuje odpověď „ano“, kdy se 52 respondentů domnívá, že pobyt dítěte s matkou ve vězení může uškodit jeho dalšímu vývoji.

Naopak 43 respondentů se domnívá, že pobyt dítěte s matkou ve vězení nijak neohrozí jeho budoucí vývoj.

5 respondentů nevyslovalo jednoznačnou odpověď. Byli pro i proti. 1 respondent zcela odmítnul odpovědět.

Část b):

Nejčastější důvody, proč „Ano“: (Proč je společný pobyt škodlivý).

- *„Dítě není zodpovědné za činy svých rodičů a vězení není nejvhodnější prostředí pro vývoj dítěte“.*
- *„Z dítěte může vyrůst také delikvent“.*
- *„Protože to dítě nežije v barevném teplém bytě, ale v hnusných vězeňských prostorech“.*
- *„Negativní pohled na svět, snadnější cesta ke kriminalitě v dospělosti“.*
- *„Frustrující zážitek z mříží a bez svobody“.*
- *„Možnost získat špatné návyky“.*
- *„Neodpovídající prostředí pro výchovu dítěte“.*
- *„Špatný vliv na psychický vývoj dítěte“.*
- *„Ano, špatný psychický vývoj dítěte, nemusí dobře reagovat na to, až se dozví, že vyrůstalo ve vězení“.*
- *„Dítě bude do budoucího života ovlivněno nestandardním prostředím“.*
- *„Jo, nemají volný pohyb po okolí“.*
- *„Možnost šikany dítěte ve škole, pokud se to vrstevníci dozvědí“.*

Nejčastější důvody proč „Ne“: (Proč není společný pobyt dítěte s matkou ve vězení podle veřejnosti pro další vývoj dítěte škodlivý).

- „Je to menší „zlo“ než dětský domov“.
- „Ne, pokud je do věku 6 let“.
- „Dítě by mělo být u matky“.
- „Myslím, že dítě matku potřebuje, zvláště v mladém věku“.
- „Na dítě to nebude mít vliv, je ještě malé, nechápe to“.
- „Myslím si, že je pro dítě lepší, je-li ve společnosti matky, má zajištěno zabezpečení a i matka má možnost naučit se správné péči a zlepšit vzájemné vztahy s dítětem“.
- „Dítě má právo znát matku“.
- „Dítě není izolované od matky“.
- „Výchova dítěte ve vězení je pod kontrolou personálu“.
- „Ne, protože bude s matkou a s jinými dětmi, tudíž nebude ani vědět o nějakém vězení“.
- „Matka by měla být s dítětem do 3. roku věku. To je nejdůležitější“.
- „Důležitá vazba na matku, i pro ni to může být psychicky lepší“.

2.4 Diskuse

Na základě vyhodnocení otázky č. 1 a č. 3 mohu říci, že hypotéza č. 1 (více než 50% respondentů neví o možnosti poskytované odsouzeným ženám, totiž mít u sebe ve výkonu trestu odnětí svobody své dítě) nebyla podpořena. Důvodem k tomuto tvrzení je fakt, že více než 50% respondentů slyšelo o možnosti výchovy dítěte vězněnou ženou. Z vyhodnocení otázky č. 3 zase vyplývá, že více než 50% respondentů neví, kde se taková věznice v ČR nachází, ale tvrdit, že těchto více než 50% (kteří nevědí, kde se taková věznice nachází) neví o možnosti výchovy dítěte jeho matkou ve vězení, by bylo neoprávněné.

Na základě vyhodnocení otázky č. 4 mohu říci, že hypotéza č. 2 (více než 50% respondentů považuje společný pobyt matky s dítětem ve vězení za škodlivý pro další vývoj dítěte) byla podpořena.

Z grafu č. 4 vyplývá, že více než 50% respondentů skutečně považuje společný pobyt matky s dítětem ve vězení za škodlivý pro další vývoj dítěte.

Je velmi zajímavé, že tento názor, který zastává nadpoloviční většina respondentů, by mohl znamenat nesouhlas výchovy dítěte vězněnou ženou, ale opak je pravdou. Dokazuje to vyhodnocení otázky č. 2, kdy nadpoloviční většina respondentů souhlasí s tím, že by matka měla mít možnost vychovávat své dítě ve vězení.

Dovolila bych si reagovat na odpověď respondenta, který nesouhlasí s možností výchovy dítěte ve vězení, a na otázku, zda považuje společný pobyt matky a dítěte ve vězení za škodlivý pro další vývoj dítěte, odpověděl že „ano“ a odůvodnil to takto:

„Protože to dítě nežije v barevném teplém bytě, ale v hnusných vězeňských prostorech“.

Zde přikládám fotografie, jak to v takových „*hnusných vězeňských prostorech*“ vypadá:

(Další fotografie se nachází v příloze č. II.).

Oddělení pro matky s dětmi ve Věznici Světlá nad Sázavou.

(Zdroj: Vězeňská služba ČR. *Výkon trestu odsouzených matek s dětmi*. (07. 01. 2010). [cit. 2010-03-07], Dostupné na: <http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/vykon-vezenstvi-462/vykon-trestu-1052/vykon-trestu-odsouzenych-matek-s-detmi-5925>).

Další častěji prosazované názory respondentů, kteří nesouhlasili s výchovou dítěte ve vězení, zněly např. takto: „Z dítěte může vyrůst také delikvent“, nebo „Negativní pohled na svět, snadnější cesta ke kriminalitě v dospělosti“.

Ano, z dítěte opravdu může vyrůst delikvent, ale tvrzení, že se tak stane na základě toho, že pobýval s matkou ve vězení, je dle mého úsudku neoprávněné. Dítě přece může vyrůstat v rodině, může o něj být sebelépe pečováno, a přesto se může později dopustit delikventního jednání.

Jsem toho názoru (jako mnozí z respondentů), že vězení v tomto věku nebude mít na dítě vliv. Dítě je ještě malé a nechápe, že bydlí ve vězení. Navíc u dítěte nehrozí nákaza kriminální infekcí, tzn., že v tomto věku se nemůže přiučit různým kriminálním praktikám od spoluvězňů, jako se to mnohdy ve věznicích stává. Oddělení bych výzdobou přirovnala k mateřské škole, ale co je nejdůležitější, matka je stále dítěti na blízku a může se radovat z jeho prvních slov (pokud má na oddělení dítě od raného věku), z jeho dovedností, apod.

V tomto bodě se prolíná teoretická část s částí výzkumnou, a to tak, že respondenti, kteří zastávali kladné stanovisko k pobytu dítěte s matkou ve vězení, měli na paměti to, že v první řadě by měl být brán ohled na zájem dítěte – že „By dítě mělo být u matky“, že je „Důležitá vazba na matku, i pro ni to může být psychicky lepší“, neboť i toto je m.j. záměrem specializovaného oddělení.

Bývalá ředitelka věznice ve Světlé nad Sázavou – PhDr. Zuzana Kalivodová tvrdí, že: „Při nástupu k výkonu trestu se nenaruší vazba mezi matkou a dítětem, v ženě se probudí mateřské cítění a upevní se její vztah k dítěti“. (Zdroj: Tv magazín, článek o specializovaném oddělení pro matky s dětmi, 2003).

Toto je dle mého názoru velmi důležité, protože pokud by takto specializované oddělení neexistovalo, mohlo by mnoho dětí vyrůstat např. v kojeneckých ústavech, dětských domovech, adoptivních rodinách – tedy v případě, že by se z rodiny nemohl o dítě postarat.

Závěr

Je velmi zajímavé pozorovat, jaké stanovisko respondenti k dané problematice vězňených žen zaujímají. Někteří z nich byli zastánci toho, aby matka měla možnost vychovávat své dítě během výkonu trestu, někteří zastávali negativní postoj k této možnosti.

To, že respondenti považují pobyt dítěte ve vězení za škodlivý, může být m.j. zapříčiněno také tím, že běžní občané nemají velké povědomí o tom, jak funguje specializované oddělení pro matky s dětmi, jaké tam mají např. prostorové podmínky, materiální vybavení, jaký je denní režim odsouzených žen, jaké mají příležitosti k trávení volného času, apod. Tudíž největší problém vidím v nedostatečné informovanosti veřejnosti.

Mnozí z respondentů se domnívali, že matka je s dítětem „zavřená“ v tmavé ponuré cele, a tam že společně s dítětem tráví veškerý čas. Ano, kdyby tomu tak opravdu bylo, myslím, že by snad všichni respondenti museli být proti této výchově.

Věřím, že bylo správné vybudovat specializované oddělení pro matky s dětmi i v českém vězeňství.

Děti tak nemusí vyrůstat bez matky, v lepším případě by jinak byly u partnerů, manželů, prarodičů, příbuzných, v horším případě v kojeneckých ústavech nebo dětských domovech.

Česká republika jistě bude postupem času nadále čerpat poznání i v jiných státech co se týká vězeňství – konkrétně poznatky o specializovaných odděleních pro matky s dětmi. Např. mně se líbí přístup aplikovaný v Nizozemí, kde jsou mimo prostor věznic umístěny jesličky a matky se ve věznicích mohou věnovat svým povinnostem, práci, vzdělání a zároveň mohou pečovat o své děti. ČR by se mohla inspirovat také Kanadou nebo Rakouskem, které, jak již bylo zmíněno v teoretické části, umožňují příležitostné pobyty dětí do 12/14 let věku s matkou

ve věznicí. Myslím, že děti starší tří (pěti) let také potřebují intenzivnější kontakt s matkou a ne pouze formou psaní dopisů či občasných návštěv, ale např. prázdninovými pobyty s matkou na oddělení. Je velká škoda, že je Věznice ve Světlé nad Sázavou jako jediná, která má takto specializované oddělení, poněvadž je tam pouze omezená kapacita míst a ne všichni děti mají tak možnost vyrůstat nablízku matce, či přímo s matkou. Je ale třeba brát v potaz, že zřízení takového oddělení je po finanční stránce velmi nákladné.

Na závěr bych ještě jednou zrekapitulovala stanovené hypotézy, kdy hypotéza č. 1 nebyla podpořena, a to z důvodu, že respondenti předčili mé očekávání a mají povědomí o tom, že specializované oddělení pro matky s dětmi zde v ČR funguje, a někteří z nich dokonce s naprostou jistotou tvrdili, nebo se alespoň domnívali, že se toto oddělení nachází ve Světlé nad Sázavou.

Hypotéza č. 2 byla dle mého očekávání podpořena, a to tak, že více než polovina respondentů opravdu považuje společný pobyt matky a dítěte ve vězení za škodlivý pro další vývoj dítěte. Výsledky této hypotézy by byly nepříznivé v případě, kdyby se zde v Jižních Čechách někdy dělal průzkum ohledně výstavby takto specializovaného oddělení pro matky s dětmi, např. se sídlem v Českých Budějovicích. Ale to se nedá takto konkrétně posoudit u takového vzorku respondentů, navíc se ve výsledcích vyskytla zajímavost, a to ta, že i když byla více jak polovina respondentů toho názoru, že již zmíněný pobyt může dítěti uškodit, stejně tak byla více jak polovina respondentů na straně vězněné ženy a shodovali se na tom, že by měla vězněná žena mít možnost této výchovy.

Seznam použité literatury

- 1) BAKALÁŘ, E. *Průvodce otcovstvím aneb bez otce se nedá (dobře) žít*. Praha: Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-605-0.
- 2) BRICHOVÁ, A. *Návštěva ženské věznice ve Světlé nad Sázavou*. [online], G. Papoušková, (10. 11. 2008). [cit. 2010-03-03], Dostupné na: <http://www.gymkh.cz/view.php?cisloclanku=2008110018>.
- 3) HÁLA, J. *Bolest a naděje vězení: Penologické eseje*. Praha: Triton, 2007. ISBN 978-80-7387-013-3.
- 4) HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2005. ISBN 80-86708-05-5.
- 5) HANUŠ, B. *Primární základy penologie*, Praha: Vysoká škola Jana Amose Komenského, 2005. ISBN 80-86723-14-3.
- 6) KOLBÁBEK, F. *Návštěva ministra ve světelské věznici*. [online světelský zpravodaj], červen 2003, Světlá nad Sázavou, Městský úřad Světlá nad Sázavou, (16. 5. – 16. 6. 2003). [cit. 2010-03-03], Dostupné na: http://www.svetlans.cz/modules/dokumenty/soubory/svetelsky_zpravodaj/2003/pdf/942.pdf. s. 15.
- 7) KOVAŘÍK, J. a kol. *Náhradní rodinná péče v praxi*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-957-7.
- 8) MAŘÁDEK, V. *Vězeňství*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2005. ISBN 80-7368-02-5.
- 9) MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíce potřebují*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-7178-006-5.
- 10) MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-x.
- 11) MIZERA, D. *Seznam ženských věznic v ČR a jejich profilace* [online], leden 2008, Mizera, D., (aktualizováno 07. 01. 2010). [cit. 2010-03-04], Dostupné na: <http://www.mizici.com/article.php?aid=324>.

- 12) PLÍHAL, L. *Ženská věznice ve Světlé nad Sázavou*. [online], Havlíčkobrodský deník, (13.02.2009), [cit. 2009-03-15], Dostupné na: <http://www.obrazky.cz/detail?id=eJyVj11PgzaUhu/7X0ZLOxg1MUyz9%2BVMpmTReUNKW6ArpQ0IKPx6UTO99urJm/PmOecIn%2BbSRO6EjyUn%2Bb0hz/491mVuVnq7OSztq6uEoSEIAUagUHUn2%2BspEQC2pw0W5IWqh9kqedut93t2fLobxCzdfaRL3t8eqnM7iMe1taDqOncFoTGBkI3SAR8hITAW0Peyq1nWy7FRXH5xms9DTLPvYsZr1kideVvb4OzKi6hifa24tnlrhdfDn3V0LeuHrJWlsg3ECFG EQ3LR/2wLqs7UgEQI4BhP/L1OCsVw4BT3krW8Crg1UPmb/zwa4gTQqEhonkR8HiKaFIsF%2BgTBV3YQ&sid=wK-SrDEDCYHfDT2B1cbZ>.
- 13) ROGGE, J. *Dětské strachy a úzkosti*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-237-8.
- 14) STEHLÍK, L. *Osobní sdělení kriminality žen v ČR*. Policie ČR. Další údaje neuvedeny.
- 15) ŠULOVÁ, L. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0877-4.
- 16) Tv magazín, *článek o specializovaném oddělení pro matky s dětmi*, 2003. (Listy z magazínu jsem získala od paní Dvořákové, která je vášnivou sběratelkou obrázků miminek. Bohužel u tohoto článku nejsou k poznání čísla stran, ale dle obsahu je zřejmé, že je to článek a tedy i tv magazín z roku 2003). Další údaje neuvedeny.
- 17) UHROVÁ, Z. *Žena s dítětem ve vězení*. České Budějovice, 2006. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra psychologie. Vedoucí práce PhDr. J. Hála.
- 18) URBANOVÁ, M., Večeřa, M. a kol. *Ženská delikvence: Teoreticko-empirická studie k problému právních postojů a hodnotových orientací delikventních žen*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3608-7.
- 19) VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.
- 20) VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Mapa věznic, vazebních věznic a detenčních ústavů ČR*. [online]. (aktualizováno 18.12.2009), [cit. 2010-03-07]. Dostupné na: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/zakladni-informace-4/mapa-veznic-vazebnich-veznic-a-detencnich-ustavu-cr-5401>.
- 21) VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Výkon trestu odsouzených matek s dětmi*. [online]. (2010), [cit. 2010-03-07]. Věznice Světla nad Sázavou. Dostupné na: <http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/vykon-vezenstvi-462/vykon-trestu-1052/vykon-trestu-odsouzenych-matek-s-detmi-5925>.

- 22) *Vybrané otázky problematiky žen a mladistvých ve věznicích*. Praha: Český helsinský výbor, 2003. ISBN 80-86436-13-6.
- 23) Vyhláška Ministerstva spravedlnosti – 345/1999 Sb. – řád výkonu trestu odnětí svobody. Účinnost od 1. ledna 2000.
- 24) Zákon ze dne 30. června 1999 o výkonu trestu odnětí svobody. In *169/1999*. § 67.

PŘÍLOHOVÁ ČÁST

Seznam příloh

- I. Anketa
- II. Fotografie prostorů věznice
- III. E-mail psaný do Věznice Světlé nad Sázavou
Potvrzení o přečtení e-mailu ze strany věznice
- IV. Mapa vazeb a vazebních věznic v ČR
Kontaktní údaje o věznici ve Světlé nad Sázavou
- V. Statistická tabulka kriminality žen v období od začátku roku
2006 do ledna 2010

..

Dobrý den,

Jmenuji se Jana Tampírová a jsem studentkou 3. ročníku Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, obor sociální a charitativní práce.

V současné době píši bakalářskou práci na téma: Názory veřejnosti na ženu s dítětem ve vězení.

Dovoluji si Vás proto požádat o zodpovězení ankety, jejíž výsledky budou velkým přínosem pro zpracování výzkumné části mé práce. Anketa je anonymní a poznatky budou sloužit pouze pro účely mé práce.

Předem Vám velice děkuji za spolupráci.

Anketa

Otázka č. 1:

„Může žena ve vězení (ve specializovaném oddělení) vychovávat své dítě“? (V ČR):

Otázka č. 2:

„Měla by mít vězněná žena možnost vychovávat své dítě ve vězení“?

Otázka č. 3:

„Věděl(a) byste, zda se taková věznice nachází v ČR a kde“?

Otázka č. 4:

„Považujete společný pobyt matky a dítěte ve vězení za škodlivý pro další vývoj dítěte“?

a) Pokud ano, proč?

b) Pokud ne, proč?

Pohlaví:

Věk:

Místo rozhovoru:

Fotografie prostorů specializovaného oddělení

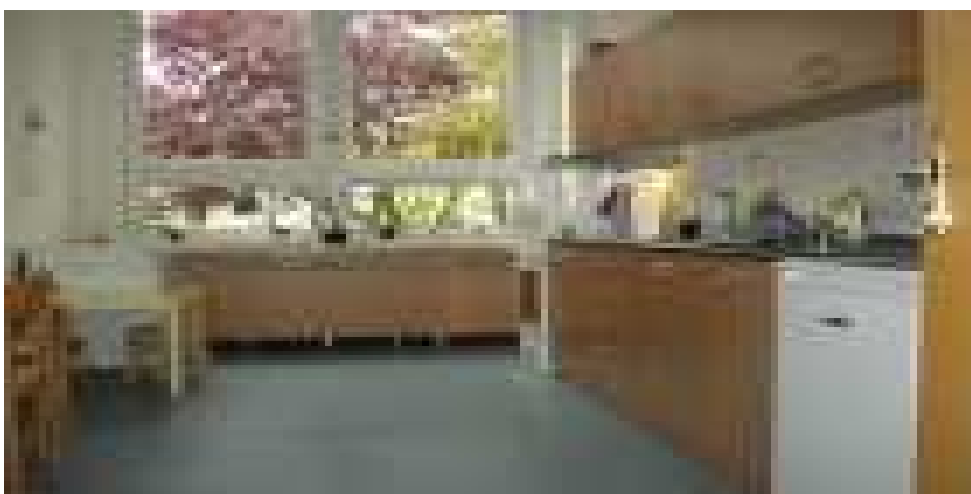
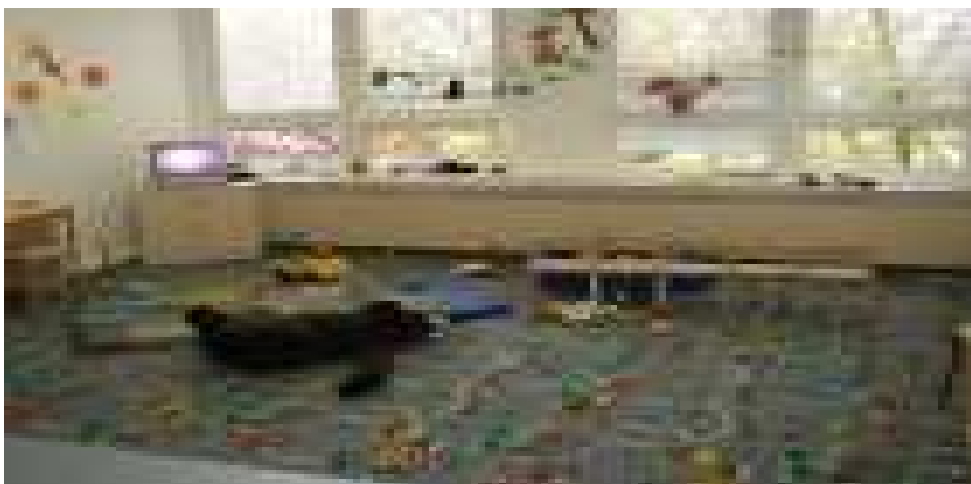
Věznice Světlá nad Sázavou

(Zdroj: PLÍHAL, L. *Ženská věznice ve Světlé nad Sázavou*. [online], Havlíčkobrodský deník, (13.02.2009), [cit. 2009-03-15], Dostupné na:

<http://www.obrazky.cz/detail?id=eJyVj11PgzaUhu/7X0ZLOxg1MUYz9%2BVMpmTReUNKW6ArpQ0IKPx6UTO99urJm/PmOecIn%2BbSRO6EjyUn%2Bb0hz/491mVuVnq7OSztq6uEoSEIAUagUHUn2%2BspEQC2pw0W5IWqh9kqedut93t2fLobxCzdfaRL3t8eqnM7iMe1taDqOncFoTGBkI3SAR8hITAW0Peyq1nWy7FRXH5xms9DTLPvYsZr1kideVvb4OzKi6hifa24tnlrhdfDn3V0LeuHrJWlsg3ECFGEQ3LR/2wLqs7UgEQI4BhP/L1OCsVw4BT3krW8Crg1UPmb/zwa4gTQqEhonkR8HiKaFIsF%2BgTBV3YQ&sId=wK-SrDEDCYHfDT2B1cbZ>).

Specializované oddělení pro matky s dětmi

(Zdroj: VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR: *Výkon trestu odsouzených matek s dětmi* [online]. (2010), [cit. 2010-03-07]. Věznice Světlá nad Sázavou. Dostupné na: <http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/vykon-vezenstvi462/vykon-trestu-1052/vykon-trestu-odsouzenych-matek-s-detmi-5925>).

Mnou psaný e-mail do věznice

Od: <Jana.Tampirova@seznam.cz>

Komu: vs.svetla@worldonline.cz

Předmět: Fwd: Prosba - pro ředitelství věznice

Datum: 13.12. 2009, 21:30

Dobrý den, jsem studentkou 3. ročníku Teologické fakulty JU v Českých Budějovicích. Měla bych na Vás takovou prosbu. Píšu bakalářskou práci na téma:

Názory veřejnosti na ženy vychovávající své děti ve vězení. Práci píšu pod vedením již bývalého vězeňského psychologa v ČB - PhDr. Jaroslava Hály. Chtěla bych se Vás zeptat, zda-li by nebylo možné zajet do Vaší věznice do Světlé, a zeptat se Vás nebo někoho z personálu na pár dotazů o životě matek, které vychovávají své děti ve vězení. Termín bych nechala na Vás, pokusím se přizpůsobit. Děkuji za zpětnou vazbu.

S pozdravem Jana Tampírová.

Potvrzení o otevření e-mailu ze strany věznice

Od: Říha Jiří, Ing. <jriha@vez.sve.justice.cz>

Předmět: Read: Fwd: Prosba - pro ředitelství věznice

Datum: 14.12. 2009, 06:31

Your message

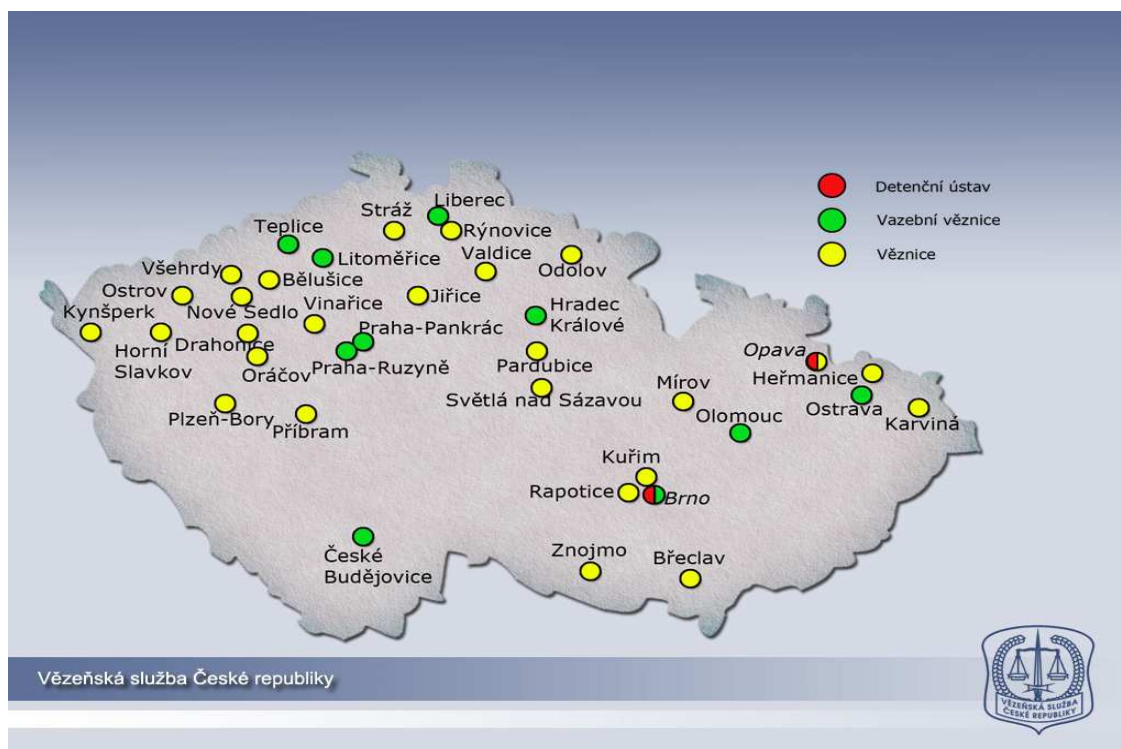
To: vs.svetla@worldonline.cz

Subject: Fwd: Prosba - pro ředitelství věznice

Sent: Sun, 13 Dec 2009 21:30:10 +0100

was read on Mon, 14 Dec 2009 06:31:52 +0100

Mapa vazeb a vazebních věznic v ČR

(Zdroj: VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR. *Mapa věznic, vazebních věznic a detenčních ústavů ČR.*

[online]. (aktualizováno 18.12.2009), [cit. 2010-03-07]. Dostupné na:

<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/zakladni-informace-4/mapa-veznic-vazebnich-veznic-a-detencnich-ustavu-cr-5401>).

Kontaktní údaje o Věznici ve Světlé nad Sázavou

Adresa: Věznice Světlá nad Sázavou

Rozkoš 990, 582 91

E-mail: vs.svetla@worldonline.cz

Telefon: +420 569 471 51

(Zdroj: VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR: *Výkon trestu odsouzených matek s dětmi.* [online]. (2010), [cit. 2010-03-07]. Věznice Světlá nad Sázavou. Dostupné na: <http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/vykon-vezenstvi462/vykon-trestu-1052/vykon-trestu-odsouzenych-matek-s-detmi-5925>).

Kriminalita žen za období od začátku roku 2006 do ledna 2010

Rok 2006 (1. 1. 2006 do 31. 12. 2006)

Trestné činy dle četnosti	Počet žen
Hospodářské činy	7 396
Majetkové činy	3 951
Krádeže prosté	2 804
Násilné činy	1 329
Krádeže vloupáním	448
Mravnostní činy	81
Vraždy	23

Rok 2007 (od 1. 1. 2007 do 31. 1. 2007)

Trestné činy dle četnosti	Počet žen
Hospodářské činy	6 309
Majetkové činy	3 975
Zbývající kriminalita – dopr. nehody, poškození věřitele, zanedbání pov. výživy,...	3 435
Krádeže prosté	2 773
Ostatní kriminální činy – požáry, výbuchy, maření výkonu úředního rozhodnutí	1 433
Násilné činy	1 170
Vraždy	31

Rok 2008 (od 1. 1. 2008 do 31. 12. 2008)

Trestné činy dle četnosti	Počet žen
Hospodářské činy	4 711
Majetkové činy	3 885
Zbývající kriminalita – neoprávněné podnikání, atd.	3 837
Krádeže prosté	2 716
Ostatní kriminální činy – dopravní nehody, atd.	1 720
Násilné činy	998
Krádeže vloupáním	460
Mravnostní činy	84
Vraždy	17

Rok 2009 (od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2009)

Trestné činy dle četnosti	Počet žen
Majetkové činy	4 361
Hospodářské činy	4 301
Zbývající kriminalita – neoprávněné podnikání, atd.	4 226
Krádeže prosté	3 075
Ostatní kriminální činy – dopravní nehody, atd.	1 898
Násilné činy	1 110
Krádeže vloupáním	485
Mravnostní činy	62
Vraždy	28

Od ledna 2010

Trestné činy dle četnosti	Počet žen
Majetkové činy	296
Hospodářské činy	278
Zbývající kriminalita – neoprávněné podnikání, atd.	226
Krádeže prosté	206
Ostatní kriminální činy – dopravní nehody, atd.	127
Násilné činy	54
Vraždy	4
Mravnostní činy	2

(Zdroj: STEHLÍK, L. *Osobní sdělení kriminality žen v ČR*. Policie ČR. Další údaje neuvedeny).

ABSTRAKT

Tampírová, J. Názory veřejnosti na ženu s dítětem ve vězení. České Budějovice, 2010. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra psychologie.
Vedoucí práce PhDr. Jaroslav Hála.

Klíčová slova:

- Ženy ve vězení,
- děti ve vězení,
- specializované oddělení,
- kriminalita.

Práce je zaměřená na oblast vězeňství – konkrétně na ženy vychovávající své dítě/děti ve vězení. Takto specializované oddělení se nachází ve Světlé nad Sázavou a svou funkci plní od roku 2002, doposud jako jediné v České republice. Toto oddělení pro matky s dětmi je přímo součástí ženské věznice ve Světlé nad Sázavou.

Cílem práce je zjistit, jaké stanovisko zaujímají občané Českých Budějovic k této problematice, zejm. zda vědí, jestli se takto specializovaná oddělení u nás v ČR nachází a kde, zda jsou pro tuto výchovu, nebo proti ní, zda považují pobyt dítěte ve vězení za škodlivý pro jeho další vývoj, zda by měla mít vězněná žena možnost vychovávat své dítě ve vězení po dobu trvání jejího trestu, atd.

Jako výzkumnou metodu použiji anketu, jejíž výsledky mi poslouží k vyhodnocení stanovených hypotéz.

ABSTRACT

Opinions of a woman with a child in prison.

Keywords:

- Women in prison,
- Children in prison,
- Dedicated,
- Crime.

The work is focused on the prison system - specifically women bringing up their child / children in prison. This specialized department is located in Světla nad Sázavou and its function is executed since 2002, only in the CR. The department for mothers with children is part of a female prison in Světla nad Sázavou.

The aim of this work is to detect the opinion by citizens living in Budějovice on this issue. If they know about this specialist departments in our CR and where are located. Whether citizens agree with this education or not, if they believe a child's stay in prison to be harmful for its further development, whether it should have imprisoned a woman to raise her child in prison for the duration of his sentence, etc.

I will use a public inquiry as a research method, and results will be used to evaluation to my hypotheses.